

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Grote Roeselarestraat 8 (Zonnebeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018K372
Maart 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	8
1.3	Gemotiveerd advies.....	9
1.3.1	Volledigheid van het gevoerde onderzoek	9
1.3.2	Aanwezigheid van een archeologische site	11
1.3.3	De waardering van de archeologische site:	11
1.3.4	Impactbepaling	12
1.3.5	De bepaling van de maatregelen.....	12
1.4	Programma van Maatregelen	12
1.4.1	De aanleiding van het vooronderzoek	12
1.4.2	Bepalen van de onderzoeksstrategie	12
1.4.3	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	12
1.4.4	Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	14
1.4.5	Onderzoeksstrategie en -methode.....	14
1.4.6	Onderzoekstechnieken.....	15
1.4.7	Eventuele afwijkingen van de CGP.....	17
1.4.8	Noodzakelijke competenties van de uitvoerders	17
1.4.9	Vondsten.....	17
1.5	Conclusie.....	17
2	Bibliografie.....	18

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Voorstel proefsleuven weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	16

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 6

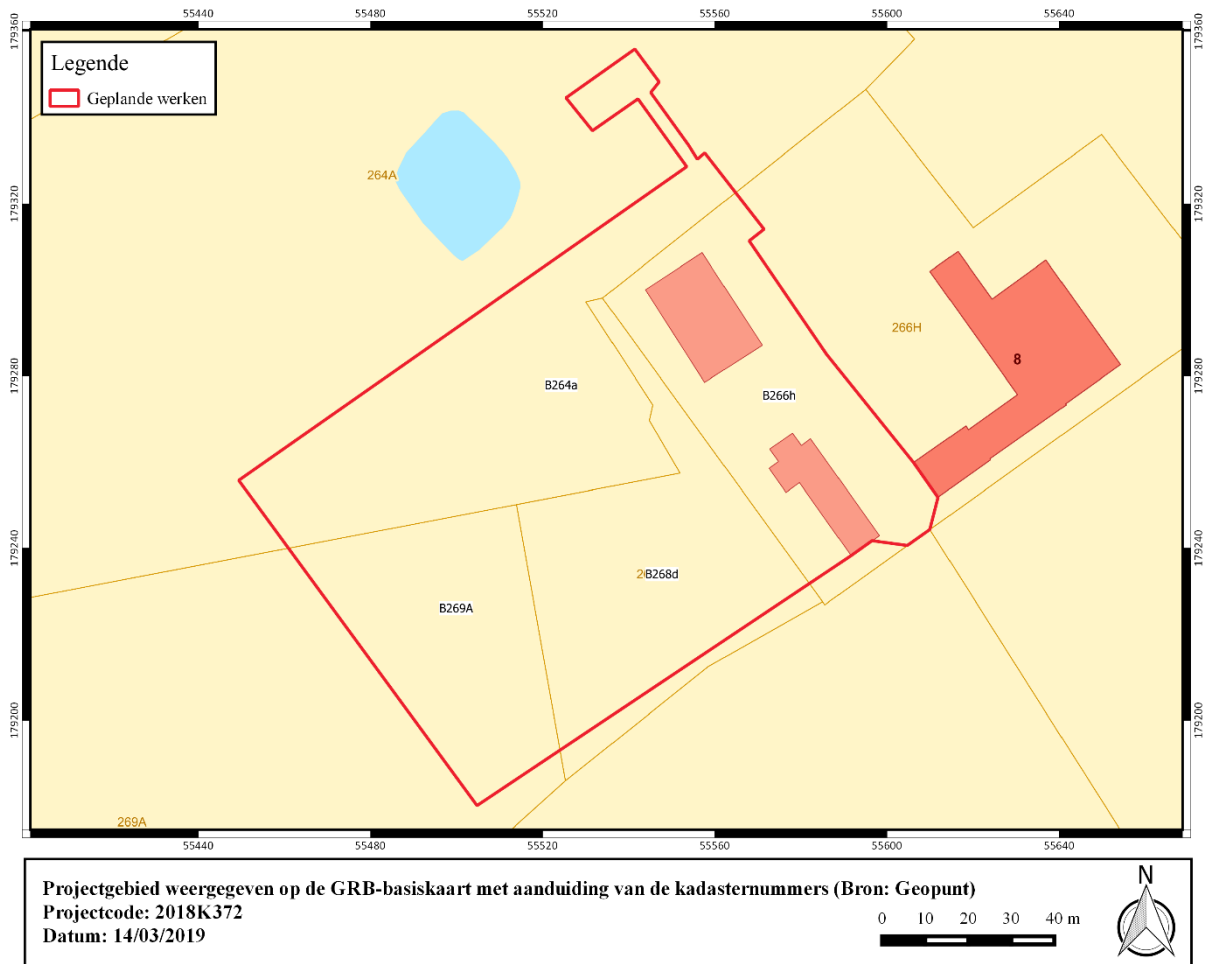

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Berkenhof bvba Moortelweg 9 8904 Ieper	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert BVBA Ten Briele 14.15 8200 Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Zonnebeke
	Deelgemeente	Passendale
	Postcode	8980
	Adres	Grote Roeselarestraat 8 8980 Zonnebeke
	Toponiem	Grote Roeselarestraat 8
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 55400$ $Y_{\min} = 179174$ $X_{\max} = 55668$ $Y_{\max} = 179360$
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Zonnebeke, Afdeling 2, Sectie B, nr's: 269a, 264a, 268d, 266h Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw stallencomplex aan de Grote Roeselarestraat te Zonnebeke. Het plangebied is ca. 1,26 ha groot en wordt doorsneden door een oost-west georiënteerde wegeenis. Tegen de oostelijke grens van het onderzoeksgebied zijn twee gebouwen aanwezig die worden gesloopt in het kader van de geplande werken.

Het onderzoeksgebied is gelegen op het grondgebied van deelgemeente Passendale. Landschappelijk gezien situeert het terrein zich op de flank van een uitloper van de rug van Westrozebeke. De vallei van de Mandel bevindt zich meerdere kilometers ten oosten van het onderzoekgebied, ten noorden stroomt de Engelsebeek. In het westen stroomt de Paddebeek richting de IJzervallei. Het terrein helt af van het zuidoosten richting het zuidwesten. Zowel op de Quartairgeologische kaart en de bodemkaart valt op te merken dat het onderzoeksgebied gelegen is net ten zuiden van een oude beekvallei die afwaterde richting de Engelsebeek en de Mandel. Deze vallei is ook zichtbaar op het DHMV. De Quartaire sequentie geeft een profielopbouw weer van eolisch aangevoerd sediment van het vroeg-Holoceen en laat-Pleistoceen. De bodemkaart wijst op een zeer nat gegeven langsheen de beekvallei. Het sediment bestaat uit lichte zandleem die sterk gleyig is en gereduceerd. Het betreft stuwwatergronden met weinig tot geen profielontwikkeling.

De cartografische bronnen bevestigen het beeld van de bodemkundige gegevens enigszins. De Kabinetskaart situeert het onderzoeksgebied op de rand van een akkercomplex in het zuiden en de overgang naar een nat weidegebied met hoogstammen. Op basis van de Ferrariskaart kan aangenomen worden dat zich binnen de grenzen van het plangebied een hoeve met walgracht bevond. Jonger kaartmateriaal geeft tegen de oostelijke grens van het onderzoekgebied een cluster van een 4-tal gebouwen weer. Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt het terrein achter de Duitse frontlinie te liggen. Na de Tweede Slag om Ieper komt het plangebied op meer dan 8 km in het Duitse achterland te liggen. Uit de geraadpleegde gegevens blijkt dat het terrein in hoofdzaak wordt aangewend om troepen te huisvesten. Tijdens de Derde Slag om Ieper, in de zomer van 1917, nadert de frontlijn het projectgebied tot op 600 m. Luchtfoto's geven een sterk verwoest kraterlandschap weer. Kaartmateriaal geeft in de directe omgeving van het plangebied versterkte posten weer. Op de luchtfoto's is gelet de nattere toestand het negatief te zien van de walgracht van de hoeve die zichtbaar is op de Ferrariskaart. Op basis van het geraadpleegde beeld- en kaartmateriaal is er geen verwachting inzake defensieve structuren binnen de grenzen van het plangebied. Op de beelden van na de Derde Slag zijn ook geen sporen meer te bekennen van de oudere hoevegebouwen en soldatenhuisvesting.

De centraal archeologische inventaris geeft ter hoogte van het plangebied de laatmiddeleeuwse hoeve weer. Dit polygoon gaat terug op de gegevens van de Ferrariskaart (CAI 159525). Net ten oosten van de planlocatie wordt de aanwezigheid van een bunker vermoed op basis van kaartmateriaal (CAI 161198). Overige gekende waarden betreffen cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse en vroegmoderne hoeves en anderzijds indicatoren van mogelijk oorlogserfgoed. Ten oosten van het plangebied is een groot polygoon weergegeven waar de locatie van het slagveld van de Slag bij Westrozebeke wordt vermoed. Deze slag vond plaats op 27 november 1382 en kaderde binnen de opstand van verschillende Vlaamse steden, onder leiding van Gentenaar Filips van Artevelde, tegen Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen. Deze laatste werd militair gesteund door de Fransen. Na de Franse overwinning werd de stad Kortrijk geplunderd en verwoest. De orthofotosequentie geeft weinig tot geen evolutie weer in het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied. Los van de aanwezige bebouwing en de oost-west georiënteerde weg is het terrein de voorbije decennia in gebruik als grasland.

Concreet kan ter hoogte van het plangebied uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De bureaustudie heeft geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relictten. Op basis van het landschappelijk kader, de cartografische bronnen en gekende waarden bestaat de verwachting hoofdzakelijk uit sporenarcheologie.

Hoewel het plangebied duidelijk gelegen is op een aantrekkelijke locatie voor gemeenschappen jager-verzamelaars, op een heuvel nabij een beekvallei, wijzen de luchtopnames van de Eerste Wereldoorlog op een grotendeels stukgeschoten terrein. De kans dat hierin nog artefactenconcentraties bewaard zijn is zeer klein, hierdoor kan dan ook verwacht worden dat bijkomend onderzoek door middel van boringen niet langer zal leiden tot kenniswinst.

De verwachting bestaat dan ook in hoofdzaak uit geassocieerde resten van de mogelijk laatmiddeleeuwse hoeve met walgracht en relictten uit de Eerste Wereldoorlog, en dan met name versterkte granaatrechters of afvalkuilen afkomstig van de ingekwartierde troepen. Met betrekking tot resten uit oudere perioden was het terrein vermoedelijk iets te nat voor bewoning of bewerking, hoewel dit nooit uitgesloten mag worden. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot deze verwachting is een proefsleuvenonderzoek.

1.3 Gemotiveerd advies

1.3.1 Volledigheid van het gevoerde onderzoek

Uit het bureauonderzoek blijkt een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De gegevens van de bureaustudie wijzen op een trefkans inzake sporenarcheologie uit de late middeleeuwen en Eerste Wereldoorlog. Met betrekking tot bewoning in oudere perioden was het terrein vermoedelijk iets te nat, dit dient echter objectief vastgesteld te worden.

Hoewel het terrein gelegen is in de gradiëntzone langs een oud beekdal, op de flank van een heuvel, dient in het kader van artefactensites rekening gehouden te worden met de aanwezige bebouwing en zware artilleriebeschietingen zichtbaar op de geraadpleegde historische foto's. Gelet de relatief oppervlakkige archeologische situatie moet uitgegaan worden van een grotendeels omgewoeld bodemprofiel waarbij eventueel aanwezige artefacten verspreid zijn door de bouwvoor, beschadigd zijn en/of verwijderd. De kans op kenniswinst bij verder onderzoek door middel van archeologische boringen wordt als te beperkt ingeschat om bijkomend onderzoek in functie van artefacten te verantwoorden. De meest geschikte onderzoeksmethode is een proefsleuvenonderzoek in functie van sporenarcheologie.

Volgende onderzoeksmethoden werden overwogen:

-gespecialiseerd archivalisch onderzoek: in specifieke gevallen is bijkomend, gespecialiseerd bronnenonderzoek aangewezen. Deze vorm van verder doorgedreven archiefonderzoek heeft vooral betrekking op zeer specifieke contexten waarbij de archeologische/historische waarde niet volledig afgeleid kan worden uit de standaardbronnen die voor de opmaak van een archeologienota geraadpleegd worden. Eén van de meest voorkomende voorbeelden waar doorgedreven archivalisch onderzoek nodig is betreft locaties binnen het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog.

De Ferrariskaart situeert het plangebied op de overgang tussen akkerland in het zuiden en een complex nattere weiden in het noorden, langs een oude, naamloze beekvallei. Ter hoogte van

het plangebied wordt een hoeve met walgracht aangegeven. Ook op 19^e-eeuwse bronnen is tegen de oostelijke grens van het plangebied bebouwing weergegeven.

Cartografische bronnen en historische luchtfoto's uit de Eerste Wereldoorlog situeren het onderzoeksgebied ten oosten van de Duitse frontlijnes. Er zijn geen aanwijzing voor de aanleg van defensieve elementen, naar alle waarschijnlijkheid werd de aanwezige hoeve aangewend ter huisvesting van de troepen. Opnames van na de Derde Slag tonen een volledig verwoest kraterlandschap waarbij alle sporen van de moderne bebouwing zijn weggevaagd. Op deze luchtbeelden kan wel de contour van de oudere site met walgracht nog herkend worden.

-landschappelijk bodemonderzoek: een landschappelijk bodemonderzoek kan altijd zinvol zijn indien een complexe landschappelijke situatie en bijgevolg een complexe bodemopbouw vermoed wordt. Ook als de verstoringshistoriek van het terrein niet duidelijk is, bijvoorbeeld indien blijkt uit het bureauonderzoek dat het terrein bebouwd geweest is maar geen plannen beschikbaar zijn of activiteiten plaats hebben gevonden waarvan niet duidelijk is in welke mate zij een ernstige impact hebben gehad op de ondergrond.

De gegevens van de Quartairgeologische kaart en de bodemkaart wijzen op een oppervlakkige archeologische situatie. Ter hoogte van het plangebied bestaat de verwachting hoofdzakelijk uit sporenarcheologie en relictten uit de Eerste Wereldoorlog, zichtbaar onder de bouwvoor. De bodemopbouw en impact van aanwezige bebouwing kan kosten-efficiënter geëvalueerd worden door de aanleg van gerichte profielkolommen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

-geofysisch onderzoek: een geofysisch onderzoek heeft in hoofdzaak als doel om, zonder ingreep in de bodem, grotere ondergrondse anomalieën in kaart te brengen. In hoofdzaak betreft het structuren zoals funderingen en muren van bv. oude kloosters en kastelen of bunkers of ovens. Ook kunnen sterke verschillen in bodemsamenstelling door middel van deze onderzoeksmethode gevat worden.

De kans dat een geofysisch onderzoek een meerwaarde is voor het proefsleuvenonderzoek en kan leiden tot kenniswinst is te beperkt.

-verkennd en waarderend archeologisch booronderzoek: een verkennd archeologisch onderzoek heeft als doel eventuele bewaarde artefactensites in kaart te brengen door middel van een extensief boorgrid. In geval van een positieve waarneming kan met behulp van een waarderend booronderzoek in een intensiever grid de artefactenconcentratie gelokaliseerd en afgebakend worden. Op basis van de resultaten van deze booronderzoeken kan overgegaan worden tot de aanleg van proefputten om de onderzoeksstrategie te optimaliseren of een opgraving in functie van een artefactensite. Deze sites dienen gezocht te worden op landschappelijke locaties waar de bewaringskansen m.b.t een artefacten-strooiing gunstig zijn.

Het landschappelijk kader wijst op een verhoogde verwachting inzake de aanwezigheid van gemeenschappen jager-verzamelaars. De gegevens van de bodemkaart wijzen op een relatief oppervlakkige archeologische situatie. Echter wijzen de historische luchtfoto's van na de Derde Slag om Ieper op een sterk omgewoeld kraterlandschap. Logischerwijs kan aangenomen worden dat eventueel aanwezige, kwetsbare artefactensites hierdoor zijn vernield. Bijgevolg

kan geconcludeerd worden dat de kans dat bijkomend onderzoek in de vorm van archeologische boringen nog kan leiden tot kenniswinst zeer beperkt is. De verwachting ter hoogte van het onderzoeksgebied bestaat in hoofdzaak uit sporenarcheologie van middeleeuwse activiteit en resten uit de Eerste Wereldoorlog en deze vorm van erfgoed kan het best gevat worden door middel van een proefsleuvenonderzoek.

-veldkartering: een veldkartering of “field-walking” bestaat uit een systematische visuele inspectie van een terrein en het inventariseren van eventuele oppervlaktevondsten. Deze prospectiemethode wordt bij voorkeur aangewend op terreinen die een zekere mate van (regelmatige) oppervlakte bewerking kennen, dus hoofdzakelijk op akkers. De kartering wordt gewoonlijk uitgevoerd in parallelle raaien met een regelmatige tussenafstand. Soms wordt ook in een raster gewerkt indien een gedetailleerder beeld gewenst is. Op basis van waarnemingen kunnen eventueel interessante zones afgebakend worden. Afhankelijk van het karakter van het gerecupereerde vondstmateriaal kunnen gerichtere keuzes gemaakt worden in de eventueel te volgen onderzoeksstrategie op een terrein.

Het plangebied is niet in gebruik als akker maar is ten dele bebouwd en ten dele in gebruik als grasland, bijgevolg is er geen zichtbaarheid inzake vondstmateriaal aan de oppervlakte en kan een veldkartering niet leiden tot kenniswinst.

-proefsleuven: een proefsleuvenonderzoek heeft als doel het terrein steekproefsgewijs archeologisch te inventariseren en op basis van objectieve waarnemingen uitspraken te doen over de aanwezigheid van ondergronds erfgoed binnen het onderzoeksgebied en de impact van de geplande werken hierop. Standaard wordt bij een proefsleuvenonderzoek tussen de 10% en 12,5% van het terrein archeologisch onderzocht.

Gelet de verwachting van sporenarcheologie uit de late middeleeuwen en de Eerste Wereldoorlog, is een proefsleuvenonderzoek de aangewezen manier om eventueel aanwezig archeologisch erfgoed in kaart te brengen. Op basis van de waargenomen relicten kan de impact van de geplande werken bepaald worden. Dit onderzoek kan pas uitgevoerd worden na de sloop van de aanwezige bebouwing.

1.3.2 Aanwezigheid van een archeologische site

Tot op heden kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De beschikbare gegevens wijzen op een verwachting van sporenarcheologie daterend uit de late-middeleeuwen en de Eerste Wereldoorlog. Verder onderzoek door middel van proefsleuven is noodzakelijk om de bewaringstoestand hiervan te bepalen.

1.3.3 De waardering van de archeologische site:

Niet van toepassing, cf. punt 1.3.2

1.3.4 Impactbepaling

Het bodemarchief dient eerst geïnventariseerd te worden voor de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig erfgoed kan bepaald worden, cf. punt 1.3.2.

1.3.5 De bepaling van de maatregelen

De maatregelen kunnen pas bepaald worden na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek. Enkel zo kan een duidelijke inschatting gemaakt worden inzake de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en de impact van de geplande werken hierop cf. 1.3.2.

1.4 Programma van Maatregelen

1.4.1 De aanleiding van het vooronderzoek

Cf. supra, punt 1.3.6 Verslag van Resultaten.

1.4.2 Bepalen van de onderzoeksstrategie

De keuze voor de beschreven onderzoeksmethode werd afgetoetst aan de vier criteria opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

-mogelijk: Na de sloop is het terrein is toegankelijk voor een graafmachine. Buiten eventueel aanwezige nutsleidingen worden geen obstakels voorzien waardoor de prospectie niet uitgevoerd kan worden.

-nuttig: gelet de beschreven verwachting is een proefsleuvenonderzoek na de sloop van de aanwezige bebouwing de meest geschikte manier om archeologische resten in kaart te brengen om zo de impact van de geplande werken hierop te kunnen bepalen.

-schadelijk: de mate van spoorbewerking tijdens een proefsleuvenonderzoek is normaliter beperkt, hierdoor blijven eventueel aanwezige relictten bewaard voor verder onderzoek.

-noodzakelijk: gelet het feit dat de geplande werken een substantiële ingreep in de bodem impliceren over quasi de gehele oppervlakte van het onderzoeksgebied moet uitgegaan worden van een scenario waarbij in-situ bewaring onmogelijk is.

1.4.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doel van de terreininventarisatie is een inschatting maken van aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied en de impact van de geplande werken hierop. Van belang hierbij is dat minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden.

-wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding?

- wat is de diepteligging van het archeologisch leesbaar niveau? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?
- hoe verhouden de bodemkundige waarnemingen zich tot de gegevens van de Quartairgeologische kaart en de bodemkaart?
- in hoeverre is de bodemopbouw nog intact? is er sprake van verstoring? wat is de impact van de 20e-eeuwse bebouwing en sloop op het bodemarchief?
- zijn er nog bodemsporen aanwezig die dateren van voor de Eerste Wereldoorlog? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen? Beschrijf.
- wat is de bewaringstoestand van deze sporen?
- kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van oudere antropogene sporen?
- wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de waargenomen relictten?
- maken de oudere sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?
- kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?
- zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting? Wijzen de sporen op artisanale activiteiten?
- kunnen de sporen in verband gebracht worden met de nabijgelegen site met walgracht die zichtbaar is op de Ferrariskaart?
- zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?
- zijn nog resten uit de Eerste Wereldoorlog bewaard binnen de grenzen van het onderzoeksgebied?
- hoe verhouden de waarnemingen op vlak van oorlogserfgoed zich ten opzichte van de gegevens van de bureaustudie?
- wat is de bewaringstoestand van de deze relictten?
- zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van versterkte granaattrechters en geïmproviseerde stellingen?
- kunnen bepaalde sporen in verband gebracht worden met het inkwartieren van Duitse troepen tijdens de Eerste Wereldoorlog?
- wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?

-voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?

-voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:

- wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
- welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.4.4 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Tot op heden werd reeds een bureauonderzoek (projectcode 2019K372) uitgevoerd met betrekking tot het projectgebied te Zonnebeke. Hieruit kon een trefkans inzake sporenarcheologie, waarbij eventueel aanwezige resten zichtbaar zijn onder de bouwvoor, afgeleid worden.

1.4.5 Onderzoeksstrategie en -methode

De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot het plangebied is een proefsleuvenonderzoek. Deze terreininventarisatie dient een statistisch representatief deel van het terrein te onderzoeken. De proefsleuven worden aangelegd in een regelmatig patroon met een tussenafstand van maximaal 15m om zo inschatting te maken van het bodemarchief op het volledige onderzoeksgebied. Op basis van de beschikbare gegevens is de kans op relevante kenniswinst bij verder onderzoek in functie van artefactensites te beperkt om bijkomende middelen te investeren.

Het proefsleuvenonderzoek kan pas uitgevoerd worden na de geplande sloopwerken. Hierbij is het van belang dat deze niet dieper rijken dan de aanwezige vloerplaat of verharding, teneinde het bodemarchief niet verder te beschadigen. Tijdens deze sloopwerken geldt de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt als succesvol beschouwd indien er een de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden en het rapport wordt opgeleverd.

Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek, tegen verwachtingen in, toch aanwijzingen voor de aanwezigheid van een artefactensite worden waargenomen, dient de onderzoeksmethode aangepast te worden. Het proefsleuvenonderzoek dient gestaakt te worden. Alle vondsten worden ingemeten en voorgelegd aan een materiaaldeskundige, opdat een verdere waardering van de vindplaats kan plaatsvinden (d.m.v. een waarderend archeologisch booronderzoek gecombineerd met bijkomende aardkundige waarnemingen in functie van bewaringscondities).

Hierbij wordt verwezen naar de bepalingen rond steentijdvindplaatsen en relevante onderzoeksmethodes in de Code van Goede Praktijk.

Gelet de ligging in de frontzone en het grote aantal inslagkraters die herkenbaar zijn op de historische luchtfoto, worden de werken bij voorkeur begeleid door een OCE-deskundige. Eveneens dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van het stoffelijk overschot van oorlogsslachtoffers. Deze worden onderzocht conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de richtlijn 'Procedures bij de vondst van menselijk skeletmateriaal' d.d. 19/07/2018¹.

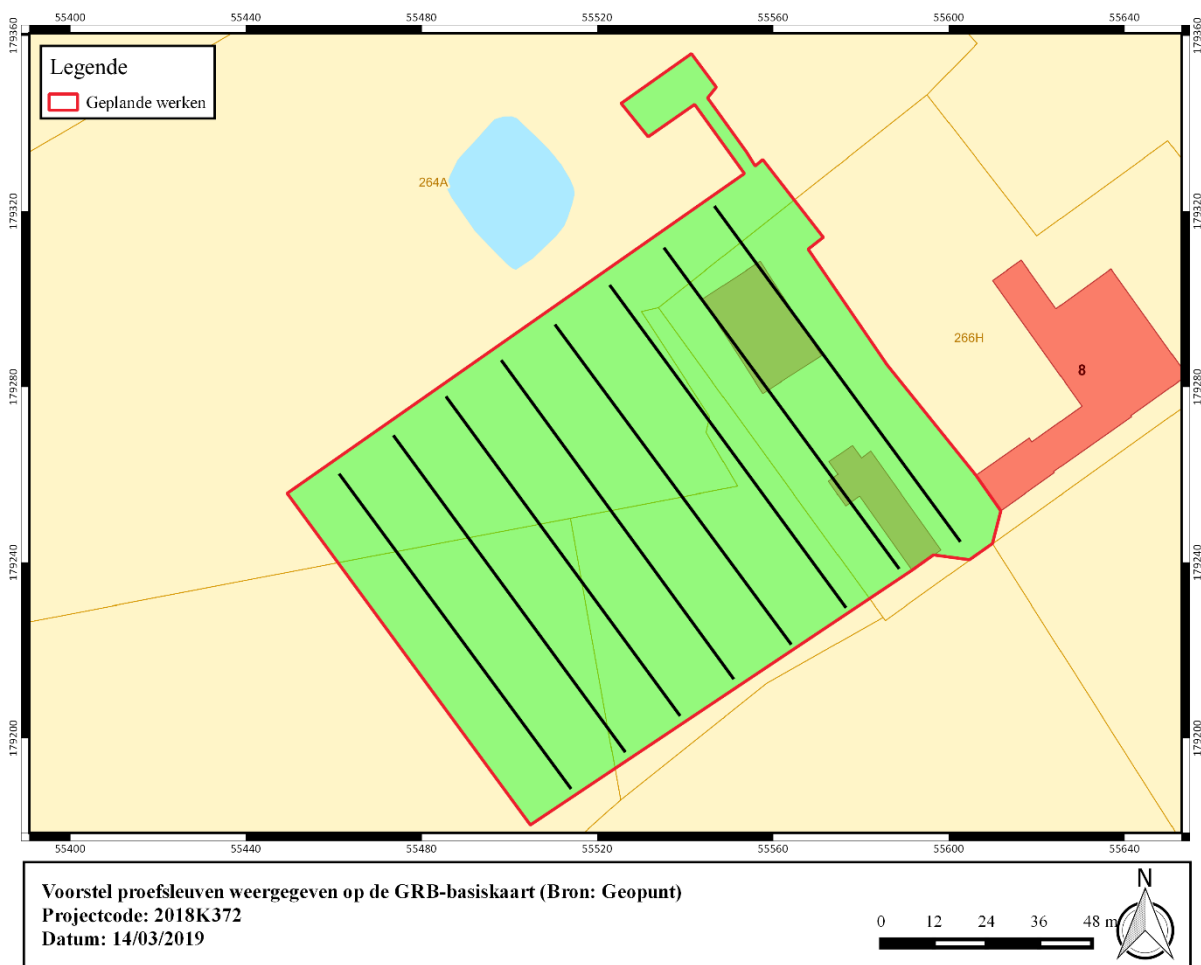
Vóór het eigenlijke terreinwerk aanvang neemt bekomt de veldwerkleider de nodige leidingplannen. Deze plannen dienen continu aanwezig te zijn gedurende de uitvoering van het archeologisch onderzoek. De sleuven worden ingeplant parallel met de helling van het terrein, dit impliceert een inplanting volgens een noordwest-zuidoost georiënteerde as. Indien dit nodig mocht blijken om de onderzoeksvragen te beantwoorden, worden haakse sleuven of kijkvensters aangelegd om bepaalde fenomenen in een ruimer kader te bestuderen. Enige aanpassing van het sleuvenplan dient verantwoord te worden in de rapportage.

1.4.6 Onderzoekstechnieken

Het onderzoeksgebied is ca. 1,26 ha groot. De proefsleuven dienen 10% van de onderzoekbare oppervlakte te beslaan met bijkomend ca. 2,5% aan kijkvensters of dwars/volgsleuven waar relevant. De kijkvensters dienen voldoende groot te zijn om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen.

¹https://www.onroendergoed.be/sites/default/files/201810/OE_richtlijn_procedurestap%20menselijke%20resten_19072018.pdf

Figuur 2: Voorstel proefsleuven weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

De proefsleuven worden aangelegd door een rupskraan met tandeloze bak, deze graafmachine dient over voldoende vermogen te beschikken om een vlotte werking te garanderen. De minimale breedte van de kraanbak bedraagt 2m. De proefsleuven worden laagsgewijs uitgegraven door de kraan, onder begeleiding van de veldwerkleider en de OCE-deskundige, tot op het archeologisch leesbaar niveau. Indien sprake is van meerdere sporenniveaus kan pas naar het dieperliggende gezakt worden indien het bovenliggende vrij is van sporen.

Wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek de walgracht, zichtbaar op het cartografisch bronmateriaal, aangesneden dan dient dit spoor haaks gecoupeerd te worden. Indien nodig wordt in trappen gewerkt teneinde de veiligheid van het uitvoerend personeel te waarborgen. De vulling van dit grachtlichaam wordt bemonsterd voor eventueel noodzakelijk vervolgonderzoek. Er worden stalen genomen in functie van macroresten, pollenanalyse, ¹⁴C-datering en dendrochronologisch onderzoek.

Tijdens het terreinwerk dient aandacht uit te gaan naar de bodemkundige situatie binnen het plangebied en de relatie met de aanwezige sporen. Hiervoor dienen profielkolommen aangelegd te worden. Deze worden geïnterpreteerd door een aardkundige. Per sleuf wordt minstens één profielkolom aangelegd, in een geschrinkt patroon. Ze worden tot relevante diepte in het ongeroerd sediment uitgegraven. Het vooronderzoek met ingreep in de bodem, zijnde veldwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

Conform de Code van Goede Praktijk artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. Bij voorkeur wordt in de prijsopmaak een stelpost voorzien die kan aangesproken worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek indien dit nodig blijkt binnen het kader van het proefsleuvenonderzoek.

1.4.7 Eventuele afwijkingen van de CGP

Voor de prospectie met ingreep in de bodem worden geen situaties verwacht waarin afgeweken zal moeten worden van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

1.4.8 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders

Het veldwerkteam bestaat minimaal uit:

-een veldwerkleider (onder begeleiding van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider voldoet aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en heeft aantoonbare ervaring met prospecties op waterverzadigde zandleembodems en onderzoek op contexten uit late middeleeuwen en de Eerste Wereldoorlog.

-een assistent-archeoloog voldoende aan de vereisten van de Code van Goede Praktijk.

-een aardkundige ondersteunt de archeologen bij de interpretatie van de bodemprofielen en waargenomen sporen. Hij/zij rapporteert over de bodemkundige waarnemingen.

1.4.9 Vondsten

Overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het archeologisch vooronderzoek conform artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Vóór de start van het onderzoek worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar, het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van het opgravingsarchief plaats. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dient het opgravingsarchief integraal overgedragen te worden aan de uitvoerder van dit vervolgonderzoek.

1.5 Conclusie

De initiatiefnemer plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Grote Roeselarestraat te Passendale, deelgemeente van Zonnebeke. Het bureauonderzoek wijst op een trefkans inzake sporenarcheologie uit de late middeleeuwen en Eerste Wereldoorlog. De meest geschikte onderzoeksmethode is een proefsleuvenonderzoek. Het terreinwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

